

De Jeugdbond als bron van de VWG

Edwin van der Werf

Harold en Edwin verwijderen berkjes op de Grijze Steen

Is de VWG nog steeds een gesloten club(je) met een “harde kern”? Dat was de vraag die Harold en ik onszelf stelden in aanwezigheid van Peter Simon tijdens de laatste wintertelling. De voorzichtige conclusie was dat daar nog steeds sprake van is, althans dat het voor nieuwkomers vaak wel zo voelt. Dat er een harde kern is vindt naar mijn overtuiging voor een belangrijk deel z'n oorsprong in de Jeugdbond, waar een groot aantal leden uit afkomstig is. Om precies te zijn de ACJN (Algemene Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie) die later JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, geloof ik) is gaan heten. En nog specifiek de lokale afdelingen Tongel (Eindhoven/Veldhoven) en de Klampert (Eersel). Op landelijk niveau bestaat de JNM nog steeds, maar op lokaal niveau zijn er voor zover mij bekend geen afdelingen meer actief.

Destijds, van halverwege de jaren 70 tot eind jaren 80, was het een fanatieke club jongeren. Minimaal 12 en maximaal 25 jaar oud mocht je zijn. Maar de meesten haakten af als ze gingen studeren dus gemiddeld waren we een stuk jonger dan 25. En ouders mochten zich nergens mee bemoeien, we regelden alles zelf wel. En dat konden we dan ook uitstekend. Excursies, studies, kampen, we organiseerden het allemaal. En dan dus ook 2 excursies per weekend en vele kampen per jaar.

En wie waren “we” dan? Van de huidige leden zijn Pieter Wouters, Harold Bierens, Tom Heijnen, Hans Schrader, Jacques van Kessel, Kees Hendriks, Henk Sierdsema (maar dan wel de afdeling Tilburg), Chris Sandkuyl, Mark Sloendregt en ikzelf met vogelen gestart bij de jeugdbond. Oud leden van de VWG die de overstap vanuit de Jeugdbond maakten zijn o.a. Jos Smit, Bennie Schrijvers, Joris Mekes, Pierre van de Wielen, Ron Schippers, Piet Sporenberg, Fred Geven, Agnes van Amelsvoort, Marco Bakermans, Frank Willems, Chris van Turnhout en niet in de laatste plaats Renee (van Pieter). En op verschillende posities in de “professionele vogelwereld” als Sovon, Natuurbalans, Stichting Bargerveen en een natuurpark in Zambia kom je personen tegen die “het vak” bij de lokale jeugdbond geleerd hebben.

Voor mijzelf was lid worden een natuurlijk vervolg op de tochten die ik met mijn vader al van jongsaf maakte. Hij was een van de eerste leden van de VWG en de oprichter van IVN Veldhoven/Vessem. Ik heb in onze garage heel wat uren nestkasten staan timmeren die we vervolgens bij Koningshof gingen ophangen.

Edwin's eerste excursie met de ACJN

Daarmee is het langstlopende nestkastenonderzoek van de VWG begonnen in de tijd dat de nonnen het er nog voor het zeggen hadden. Na de nestkastcontroles gingen we altijd ranja drinken bij de nonnen. En toen ik later op het Anton van Duinkerkencollege zat heb ik vaker naar die nestkasten zitten kijken dan naar het schoolbord. Bonte Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart waren de toppers. Het zal mede de oorzaak zijn geweest van het feit dat ik naar de HAVO in plaats van het VWO ben gegaan: geen tijd voor studeren!

Kamp op Landgoed Ten Vorsel in 1981

Wat ook van de nonnen afkomstig was, was de stencilmachine die bij Jacques in huis stond. Met van die doordrukvelen typten we de teksten van de uitnodigingen voor excursies en de Korhoender/Klampert, onze clubbladen. Vervolgens een hele avond pagina's stencillen en daarna met een man of tien rondjes lopen rond de tafel om de pagina's samen te voegen tot een mooi boekwerk. Ergens op zolder heb ik ze nog staan, al die jaargangen. In zwart-wit vanzelfsprekend.

Hoe laat we elk weekend op excursie gingen? Altijd een kwartier te laat, zo ging dat in Brabant. Maar begintijden varieerden sterk, afhankelijk van de tijd van het jaar en de activiteit die we ondernamen. Maar over het algemeen starten we vroeg en gingen we pas naar huis als het donker begon te worden. Altijd op de fiets, van die oude stalen brikken met 1 of maximaal 3 versnellingen. En dan vanuit Veldhoven/Eindhoven of vanuit Eersel op pad door heel de Kempen. Soms maar met een man of 5 maar vaak met groepen tot een man of 15. Stevig het tempo erin, niemand durfde als eerste te zeggen dat het eigenlijk te snel ging.

Edwin determineert een zweefvlie

Hydrokamp met o.a. Hein Prinsen en Pierre v.d. Wielen

We keken overigens niet alleen naar vogels. Determinatietabellen voor libellen gingen mee, evenals bijbehorende netten. Voor planten hadden we de zwart-wit boekwerken van Heukels of Thijssen bij ons. En in voorjaar en zomer trok het water sterk, hydro-excursies werden die genoemd. Om die reden hadden we altijd laarzen aan, bij min 10 graden tot 30 graden plus.

Zeelandexcursie (links, met Edwin en Pieter)

Verder bestond de outfit uit onze groene parkjassen (in de winter met iso-jasje eronder) en een legerpukkeltje met onze boterhammen en boekwerken. Om onze nek bij voorkeur een 8 x 56 verrekijker, lomp zware dingen waren dat. Zelf moest ik het doen met een oud pallaskijkertje, 8 x 40, die later door mijn vader vervangen werd door een echte Swift. Telescopen waren voorzien van een draaiknop met 4 lenzen voor verschillende vergrotingen, voorloper van de huidige zoomlenzen. Discussies ontstonden altijd over de beste vogelgids: de Fitter, Pettersons of ..... (die naam ben ik even vergeten, die vond ik dan ook niet de beste). Zien is Kennen was het zeker niet, wat een prutsboekwerk was dat zeg (maar nu vast retro).

Favoriete excursierichting was toch wel De Landschot en verder door naar De Utrecht, eindigend bij de Bockenreyder met een uitsmijter. Alleen het lage schuurtje was op dat moment toegankelijk, met Wim de Kroon achter de gokkast en het haardvuurtje aan. De Utrecht was destijds de enige plek in de Kempen waar je de Boomklever tegen kon komen, net als de Fluiter. Van de Middelste Bonte Specht hadden we nog nooit gehoord. Bij de Landschot zaten in de winter altijd Bonte Kraaien en in de trektijd vaak Regenwulpen. Op weg naar de Landschot vaak nog een paar Korhoenders. Daarmee hebben we mogelijk wel de

meest bijzondere soort uit die tijd. Voor zonsopkomst met Harrie Hoppenbrouwers de Oirschotse Heide op om bolderende hanen te horen of naar de Reuselse Moeren naar de schuilhut. Wat een mooie beesten en wat een geweldig geluid!

In de winter gingen we wilgen knotten in de buurt van Eindhoven (De Bokt) en met de VWG mochten we meehelpen met het beheren van de Grijze Steen. We hadden dan wel een toestemmingsbriefje van onze ouders nodig, anders waren we niet verzekerd. Met de scherpe zagen, schoppen en zeisen van Wim Jacobs was dat geen overbodige luxe overigens. Einde dag erwtensoeep en dan weer op het fietsje naar huis.

Malpie-excursie met bovenaan: Edwin 2^e van links en Pieter rechts

Eind van de maand op vrijdagavond kwamen we altijd met de vereniging bij elkaar. Om beurten in Eindhoven (later Veldhoven) en Eersel. Geld voor lezinghouders hadden we nauwelijks dus werden vooral door leden diaseriees in elkaar gezet. En daarna sterke verhalen uitwisselen bij een kop warme chocomel. Toen we wat ouder werden ook nog afsluiten in de kroeg. Ik moest thuis altijd beloven dat ik niet alleen naar huis zou fietsen. Ik was al snel een van de laatste die weer op de fiets sprongen, wisten mijn ouders veel.

De mooiste herinneringen heb ik aan de kampen. Herfstkampen, hemelvaartkampen en zomerkampen. Van Schiermonnikoog tot Zeeland, Limburg, Voerstreek en de Ooijpolder. En iedereen zijn of haar rol. TL (technisch leider), Kook, Ping (penningsmeester), BL (biologisch leider) en EL (excursieleider). Vanaf een jaar of

Schiermonnikoogkamp in 1980 (Edwin met muts)

15 oud kon je al deze functies vervullen. En met een man of 5 bereidde je zo'n kamp voor. Geen idee hoe we eigenlijk aan adressen van kampeerboerderijen kwamen, doorgekregen van andere afdelingen of gewoon via de Gouden Gids of telefoonboek?

Wat we wel deden was met een paar man voorverkennen. Op de fiets met tent achterop even op en neer naar de Ooijpolder bijvoorbeeld. En naar het kamp toe met een groep van een man of 25 op de fiets naar de Ooij of naar de Voerstreek, de jongste 12 jaar, de oudste een jaar of 18. Onderweg een ijsje als beloning om het vol te houden. En jongens en meisjes kris kras door elkaar. Op ouderavonden (die hadden we zo min mogelijk) werd dat nog wel eens een puntje van discussie, maar dat heeft nooit tot verandering geleid. Er ontstonden wel de nodige jeudbondstelletjes, Pieter en Renee zijn daar een voorbeeld van, anderen zal ik maar niet noemen.

Mijn eerste kamp was naar Schiermonnikoog met de bus, er lag een dik pak sneeuw toen we op Nieuwjaarsdag vertrokken. Op de boot volop Zilvermeeuwen, was voor een Kempische jongen al best bijzonder. En toen vanaf de boot te voet naar de rand van de duinen waar we overnachten in de schuur van Talsma. Van gejut hout in elkaar gezette bedsteden, 3 hoog. Er hing in mijn herinnering een bijzondere geur, zeker als er weer eens een laars te dicht tegen de kachel had gestaan. 's Avonds met een man of vijf koken (de kookexcursie die ook de inkopen had gedaan) en om beurten afwassen (intekenen op de corveelijst). s'Ochtends rauwe melk halen bij de boer en dikke pap koken met rozijnen. Gelijktijdig dikke boterhammen smeren voor de lunch en dan op pad. Soms al heel vroeg om aan het noordzeestrand te gaan trektellen. Niet echt mijn ding, in een snijdende wind met tranen in je ogen turen naar kleine stipjes boven zee. Tot het donker waren we vervolgens op pad. In de polder kijken naar ganzen (rot, rot), op het wad naar steltjes en eenden en in de kwelder naar piepers en kiekendieven.

Garnalen vissen, 1986

Bijzonder waren de dagen dat we garnalen gingen vangen op het Noordzeestrand terwijl de Goudhaantjes dodelijk vermoeid van hun tocht vanuit Scandinavië om ons heen op het strand neervielen. Een grote pan vol garnalen, levend koken en dan met de hand pellen. Heerlijk waren ze. En op een dag op en neer naar de Balg, de uiterste westpunt van het eiland waar deels geen paden naar toe liepen (laarzen regelmatig vol met water).

Na het eten (prak in mess-tin) wisselden we met de vogelgids op schoot waarnemingen uit en af en toe bedacht iemand dat het tijd was voor de Wiekel. Een boekje met liedjes waaruit dan gezongen werd en in het ergste geval ook op werd gedanst (hupsen werd dat genoemd). Dat onderdeel van de avonden hebben we toen wij zelf de leiding kregen als eerste afgeschaft. In die Wiekel werd vervolgens aan het einde van het kamp door iedereen een persoonlijk stukje geschreven over het kamp. Laatste avond was er altijd een bonte avond. De laatste middag werd daarvoor per excursie een stukje bedacht en ingestudeerd. Is vast de voedingsbodem geweest voor de lange bonte avonden op de jaarweekenden van de VWG. En de maandag na het kamp zat ik met enorme heimwee afwezig in de klas voor me uit te turen....

Hilarische taferelen op bonte avonden van de VWG

Ook speciaal waren de kampen die gericht waren op het onderzoeken van de muizenstand. Tijden tevoren al begonnen met het in elkaar timmeren van life-traps (heb er nog een in mijn schuur staan) en dan tijdens het kamp uitzetten van verschillende raaien (stuk of 10 vallen in rij). Om de 4 uur, dag en nacht, controleren van de vangsten en de muizen individueel merken met nagellak op de staarten. Alles nauwkeurig opgeschreven natuurlijk. Maar eerlijk gezegd geen idee wat we met de resultaten gedaan hebben.....

Muizenvallen controleren, met Pieter op de voorgrond   *Pollenonderzoek thuis bij Wim Jacobs, met Pieter, Jacques en Edwin*

Veel hebben we zien veranderen in de loop der jaren. Deels overigens al in mijn tijd bij de VWG want toen ik 17 of 18 was heb ik het lidmaatschap van mijn vader overgenomen en werd mijn activiteit bij de jeugdbond steeds minder. Korhoenders verdwenen helaas, net als de Nachtegalen en de Tapuiten. Maar er kwam ook spectaculair veel terug. Ik kan me nog herinneren dat we tijdens een busexcursie (ja, die organiseerden we ook) naar Zeeland de buschauffeur wilden dwingen op de snelweg te stoppen omdat we een Krakeend zagen. Wat een bijzondere soort was dat destijds. En moet je nou kijken, overal kom je ze tegen. Hetzelfde voor de Zilverreigers (moest je voor naar Zuid-Frankrijk), Middelste Bonte Specht (kwam je met geluk in midden-Frankrijk tegen), Putters (Zuid-Limburg was het dichtste bij), Bosuil (hoorde mijn eerste tijdens een zomerkamp in Winterswijk), Wespendif (ook die in omgeving Winterswijk) en van Cetti's Zanger hadden we nog nooit gehoord.

Edwin met laarzen aan op het Winterswijkcamp in 1980

Frank Willems deed destijds onderzoek naar het herintroduceren van de Zeearend maar constateerde dat die waarschijnlijk vanzelf zou komen vanuit (Oost)Duitsland en wat heeft hij gelijk gekregen. Net als de Visarend natuurlijk.

En heeft de jeugdbond mijzelf iets gebracht? Zeker en vast zou ik willen zeggen. Verantwoordelijkheidsgevoel, organiseren, ondernemerschap, praten voor groepen, eenpotsmaaltijden leren koken en vast nog veel meer. Milieukunde studeren was ook zo'n logisch vervolg. En natuurlijk gezamenlijk vogelonderzoek doen. En dat doen we met de harde kern van de VWG nog steeds heel graag. Jaren en jaren samen optrekken is daarvan de basis. Elke samenkomst is ook wel een beetje een gezellige reünie.

Met de VWG bij Lac du Der Chantecoq in Noord-Frankrijk, 5 november 2004

Maar het is natuurlijk niet goed als we een gesloten clubje zouden zijn. Dat willen we volgens mij ook helemaal niet. Iedereen die zelf aan de slag wil om te vogelen is van zeer harte welkom. Heel erg fijn dat er de laatste jaren nieuwe mensen bij zijn gekomen. Ik vind wel dat we ons als VWG moeten blijven onderscheiden van bijvoorbeeld een IVN. We zijn minder op educatie gericht en veel meer op het verrichten van onderzoek. En dat is een mooi verschil wat mij betreft. Mochten "wij, de harde kern" ons toch bezondigen aan cliëkvorming, trek ons dan aan ons jasje of stap er gewoon tussen. Vogelen (en erover praten) doen we met z'n allen! ■

